

HÖFTER & ARMBÅGAR

Många hundar med allvarlig dysplasi kan leva ett långt liv utan problem, medan några hundar med en lättare form visar tecken på smärta. Helt klart är att en stark muskulatur kan hjälpa hunden att leva ett normalt liv och därför är träning och motion på hundens villkor ett måste för att bygga upp muskulaturen.

Röntgen av höft- och armbågsleder är nödvändig för att veta om det finns någon form av abnormitet som kan påverka hundens eventuella framtid i avel, men också om det blev en bra kombination genom hundens föräldrar. Men det är även en bra åtgärd för den vanliga hundägaren, då eventuella defekter bör tas hänsyn till i hundens vardag. Pulsa i djupsnö, cykelträning och annan fysisk påfrestning på lederna och där smärta och lidande därför kan uppkomma, bör man ha i åtanke och anpassa motion och träning efter det.

Att uppfödare försöker påverka sina valpköpare att röntga hundarna, är ett seriöst försök att få bekräftelse på om avelsarbetet gett det förväntade resultatet. Som valpköpare bör man lyssna på sin uppfödarens önskemål och hjälper på så sätt inte bara sin egen hund och uppfödare, utan hela rasen på sikt.

Klassificering av höftledsdysplasi enligt FCI:s system

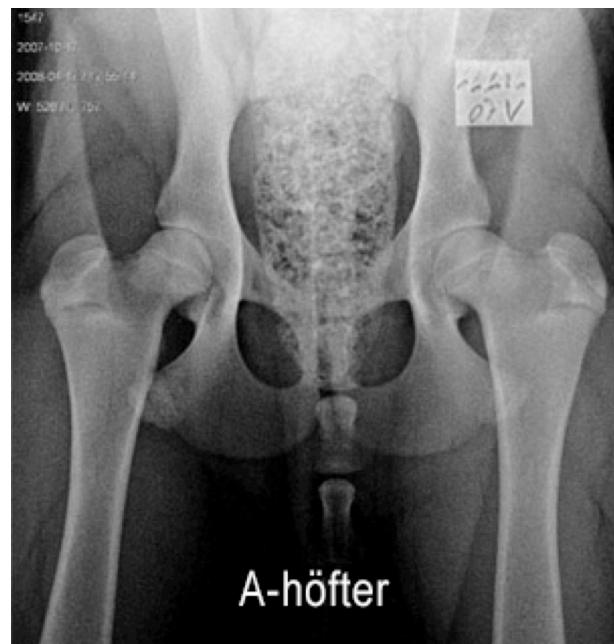
Klass A - Inga tecken på höftledsdysplasi Lårbenshuvudet och leddskålen är kongruenta. De främre gränstorna har skarpa konturer och rundade avslutningar. Ledutrymmet är smalt och jämnt, leddskålvinkeln enligt Norberg (i standardposition) är ungefär 105gr (som en referens). I fallet med exellenta höftleder omsluter leddskålens främre kant lårbenshuvudet något längre än lateralplanet.

Klass B - Inga tecken på höftledsdysplasi Lårbenshuvudet och leddskålen är antingen lätt inkongruenta och Norbergs vinkel (i standardposition) är ungefär 105gr eller centrum av lårbenshuvudet ligger i medial position med hänsyn till leddskålens övre gräns, och lårbenshuvudet och leddskålen är kongruenta. Se figur ovan till höger.

Klass C - Lätt höftledsdysplasi Lårbenshuvudet och leddskålen är inkongruenta leddskålvinkeln enligt Norberg är omkring 100gr och/eller leddskålens främre kant är lätt utplanad. Det kan finnas ojämnheter och inte mer än obetydliga tecken på benpålagringar (osteoarthrosis) i leddskålens och lårbenshuvudets gränstytor.

Klass D - Måttlig höftledsdysplasi Tydlig inkongruens mellan lårbenshuvudet och leddskålen med sublaxation. Ledskålvinkeln enligt Norberg är större än 90gr (som en referens enbart.) Utplaning av leddskålens främre gränsovråde och/eller tecken på benpålagringar.

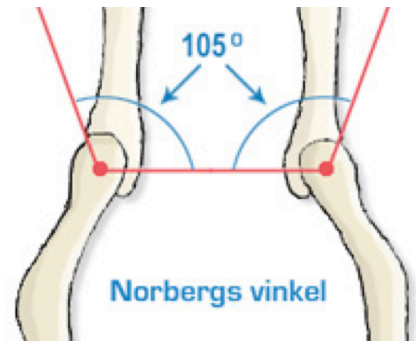
Klass E - Svår höftledsdysplasi Markerade dysplastiska förändringar av höftlederna, såsom luxation eller distinkt sublaxation, leddskålvinkeln enligt Norberg mindre än 90gr, tydlig utplaning av leddskålens främre gränsovråde, deformation av lårbenshuvud, (svampliknande, tillplattad), eller andra tecken på benpålagringar.

Norbergs vinkel

Det nya HD-avläsningssystemet (A-E), som trädde i kraft den 1 januari 2000, skapade omgående stor turbulens inom den HD-röntgande hundvärlden. Boven i dramat verkade vara den så kallade Norbergs vinkel, som bör vara minst 105° och minst 50 % av ledhuvudet ska ligga inne i ledhålan för att höften ska betraktas som normal, d v s ej dysplastisk.

Vid mätning av Norbergs vinkel utgår man från en punkt i ledhuvudets mitt. Från denna punkt dras dels ett streck mellan mittpunkterna på vardera ledhuvud och dels ett streck från vardera ledhuvuds mittpunkt rakt upp mot övre ledskålskanten. Vinkeln som bildas mellan dessa båda streck (det som går mellan de båda ledhuvudena och det som går uppåt vid respektive ledskålskant) kallas Norbergs vinkel - se figuren ovan.

I det gamla svenska HD-avläsningssystemet (utmärkta, ua och grad 1-4) tillämpades inte mätning av Norbergs vinkel (NV) bland annat beroende på att den inte var tillämplig på alla hundraser.

Saxat ur webbartikel, författad av Katja Sjöberg, 2001.

Med tillstånd av SKK, publiceras här en artikel om artros, hämtad från SKKs webbplats. Kopiering inte tillåten. © SKK.

ARTROS

Artros är en kroniskt fortskridande, degenerativ ledförändring. Hos en gammal hund kan artros vara en del av det normala åldrandet. Hos yngre hundar kan den uppstå som svar på en felaktig belastning av leden, om leden inte är normalt utvecklad eller vid andra förändringar som ger onormalt slitage på ledbrosket. I en led med artros finns ofta en mer eller mindre kraftig pålagring av ben/brosk längs ledbroskens kanter. Även ledytans form och ytbrosk kan förändras. På röntgenbilder är pålagringar i form av "nabbar" längs ledytornas kanter ett av tecknen på artros. En led omges av ett hölje, ledkapseln, som bildar smörjmedel i leden. Ledkapseln är ofta kroniskt förtjockad vid artros.

Symtomen på artros varierar kraftigt. Vid höft- och armbågsröntgen av unga hundar kan man ibland påvisa artros hos individer som inte visar minsta yttre tecken på ledproblem. En del hundar med artros kan leva ett obesvärat liv under många år och behöver inte bli stela eller halta förrän de är gamla och fått kraftiga pålagringar.

För att minska problemen av artros och eventuellt något fördröja dess utveckling bör man motionera hunden förnuftigt och ta hänsyn till problemet. Hunden mår bättre av många korta promenader än en mycket lång. Den bör få lika mycket motion alla dagar i veckan och samma rutiner hela året om. Promenader kan tas på valfritt underlag men för hårdare motion rekommenderas lagom mjukt underlag. Man bör undvika att cykelmotionera hunden, klövja den eller låta den dra pulka. Simning är utmärkt träning då hunden övar sina muskler utan att belasta lederna. En hund med artros bör hållas mycket slank.

I den mån artros leder till hälta är detta mest påtagligt efter att man först ansträngt hunden och sen låtit den ligga still och vila i flera timmar. När hunden därefter reser sig brukar hältn vara lätt att upptäcka.

ARMBÅGSARTROS

Armbågsartros kan drabba helt unga djur och ses särskilt i vissa raser. Denna onormalt tidiga artros kan orsakas av ett flertal olika tillväxtrubbningar som har det gemensamt att de ger en felaktig utveckling av den ena eller båda de ledytorna i armbågsleden som kommer från underarmen.

Tre olika varianter av osteokondros kan orsaka artros i armbågsleden (se osteokondros). Alternativt kan samspelet mellan de båda underarmsbenens längdtillväxt vara stört. Därvid uppstår en dragkraft mellan de långa rörbenen som sekundärt påverkar leden med spänning och oregelbundenhet som följd.

Vid en mer omfattande röntgenundersökning än den som rutinmässigt görs för SKK:s centrala registrering (se nedan) kan man i tidigt stadium fastställa mer exakt vad som är orsaken till armbågsartros hos den enskilda hunden. I senare stadier kan det vara omöjligt att skilja de olika formerna åt.

För vissa raser är röntgen av avelsdjurens armbågar ett krav. Bilderna avläses vid SKK:s veterinäravdelning och eventuella förändringar graderas. Armbågsartros drabbar bland andra retrieverraserna, newfoundlandshund, rottweiler, schäfer och sennenraserna. Armbågsartros visar, enligt flera beräkningar, ganska hög heritabilitet. Av det skälet bör hundar som har armbågsartrosartros, så långt det över huvud taget är möjligt, uteslutas ur avel.